

Studiehandledning

Sälj hela skiten! - Eller hur privatiseringarna raserar den gemensamma välfärden

Det här är en studiehandledning för dig som vill leda en studiecirkel kring boken *Sälj hela skiten – Eller hur privatiseringarna raserar den gemensamma välfärden*.

Studiehandledningen hjälper dig att skapa en interaktiv och lärorik studiecirkel. Den innehåller diskussionsfrågor, övningar och fördjupningsuppgifter – saker som bidrar till att göra cirkeln lärorik, deltagande och spännande.

Om boken

Sälj hela skiten! är en berättelse om privatiseringsvågen, dess drivkrafter och konsekvenser. Den gavs ut i maj 2009 av Föreningen Ordfront.

Bokens författare är Josefin Brink (Riksdagsledamot för V), Jens Ergon (Journalist och aktiv i Nätverket för Gemensam välfärd och Attac), Peter Gustavsson (Kommunpolitiker för S, författare och debattör) och Kent Werne (Journalist och debattör).

Läs mer om boken på www.ordfront.se
Följ författarnas blogg på <http://saljhelaskiten.blogspot.com>
Kontakta författarna på saljhelaskiten@gmail.com

Så kan ni lägga upp cirkeln

Det är upp till cirkeln att gemensamt diskutera och besluta om upplägget, hur ofta och hur många gånger ni ska träffas, och vad ni läser till varje gång.

Här följer dock två förslag till upplägg:

Tre träffar på 3x45 minuter

Första träffen: Inledningen, Privatiseringarnas former, Kapitel 1 och 2

Andra träffen: Kapitel 3, 4 och 5

Tredje träffen: Kapitel 6, 7 och 8

Fem träffar på 3x45 minuter

Första träffen: Inledningen, Privatiseringarnas former

Andra träffen: Kapitel 1 och 2

Tredje träffen: Kapitel 3,4 och 5

Fjärde träffen: Kapitel 6 och 7

Femte träffen: Kapitel 8

Sammanfattning av kapitlen

I kapitel ett, "Välfärdens grunder", tecknas konturerna av det välfärdsbygge som privatiseringarna håller på att riva ner och privatisera. Principer som lika tillgång och solidarisk finansiering är inte självklara. Välfärden blev inte en social rättighet per automatik. Det låg en historisk process bakom, konfliktfylld, men också kompromissfylld – guddad av en samling idéer. Bygget hade förstås skavanker. Skavanker som skulle utnyttjas av de krafter som vände sig emot grundtankarna i den gemensamma välfärden redan från början.

I kapitel två, "Privatiseringarna tar mark", diskuteras drivkrafterna bakom privatiseringssvågen. Vi tittar närmare på hur privatiseringssideologin, nyliberalismen, växte fram och vann stöd – först som en svag underström under välfärdssamhällets framgångsepok och sedan som seriös utmanare. Kapitlet handlar också om de ekonomiska intressen som började rikta lystna blickar mot den offentliga sektorn under 1970-talet. Och om hur en förändrad global maktbalans lade grunden till det nyliberala genombrottet – först i Storbritannien och USA, sedan i Sverige.

I kapitel tre, "Mental istid", beskrivs 80-talets Sverige, hur välfärdsbygget bromsades upp och nyliberalismen började präglade det svenska samhället. Privatiseringstanken letade sig in i den politiska diskussionen och tesballonger som CityAkuten och Pysslingen visade vägen för de som ville se en marknadsanpassad välfärd. De första privatiseringsförsöken stoppades av Socialdemokraterna. Men även Socialdemokraterna började förändras, under trycket från en internationell privatiseringssvåg.

Kapitel fyra, "Valfrihetsrevolutionen", handlar om 90-talets "enda väg". Om hur Sverige efter Berlinmurens fall och i skuggan av den ekonomiska krisen genomgår ett slags systemskifte. Regeringen Bildt sparkar igång en massiv privatisering av statliga företag, av infrastruktur och av välfärd. Privatiseringarnas olika steg går igenom. Kapitlet beskriver också hur socialdemokratin fortsatte att administrera privatiseringarna, men också att det skedde en viss omprövning när 90-tal blev 00-tal. Med stopplag och paus.

Kapitel fem, "Den nya vågen", handlar om de senaste årens förnyade privatiseringssvåg, sinnrikare och mer omfattande än tidigare. Regeringen Reinfeldt är världsledande i privatiseringar. Detta var dock inget man pratade högt om i valrörelsen 2006. Kapitlet avslutas med vad som händer i Stockholmsregionen – Stockholm är på många sätt en experimentverkstad där nya metoder för att privatisera det gemensamma utvecklas.

I kapitel sex, "Marknaden fungerar – allt har blivit dyrare", skärskådas konsekvenserna av närmare tjugo år av privatiseringspolitik i Sverige. Hur löften om att allt skulle bli billigare och bättre bara det blev privat kom på skam. Hur entreprenader, kundvalssystem, marknadiseringar och utförsäljningar inom skolan, vården och allmännyttig service ofta lett till raka motsatsen – det blev dyrare och sämre. Två viktiga förklaringar tas upp: koncentrationen och vinstdriften.

Kapitel sju, "den stora omvandlingen", diskuterar de mer långtgående effekterna – vad blir summan av alla förändringar, och vart leder privatiseringssvågen om den får fortsätta? Om hur vissa vunnit med de flesta förlorat, hur demokratin försvagas, välfärdens grundprinciper undergrävs,

friheten inskränks och klyftorna ökat. Var går egentligen gränsen för vad som kan privatiseras – och vad händer med samhället när allt sålts ut?

I kapitel åtta, "En annan värld är möjlig – och förbaskat nödvändig", diskuteras alternativet till privatiseringspolitiken. Först måste en gräns dras mot vinstdriften – ett stopp för kommersialiseringen av välfärden är nödvändigt. Det avreglerade kan återregleras och det privatiserade återtas. Men en väg framåt innebär också satsningar och förnyelse. Den offentliga sektorn behöver mer resurser och den behöver demokratiseras. Men det som avgör slaget om framtiden är om vi kan övertyga oss själva att den lille Reinfeldt som sitter inne i våra huvuden har fel – och att det är möjligt att bygga något gemensamt.

Informationstext

Den här texten beskriver boken kortfattat, och kan användas när du informerar om studiecirkeln:

Vem vinner på privatiseringarna?

Den gemensamma välfärden privatiseras – i allt snabbare takt och med allt mer raffinerade metoder. Det mesta står på spel: vård, skola, omsorg, bostäder och statlig verksamhet. Vilka är vinnare och vilka är förlorare? Vad händer när välfärden blir en marknad? Hur långt har det gått i vår kommun och vårt landsting? Och vad finns det egentligen för alternativ till privatiseringarna?

Studiecirkel utifrån boken "Sälj hela skiten! – Eller hur privatiseringarna raserar den gemensamma välfärden".

Om studiecirkeln som studieform

Cirkeln är en demokratisk studie- och diskussionsform. Den bygger på allas aktiva deltagande och den utgår från deltagarnas behov och intressen. Det är i diskussionerna kring studiematerialet och kring deltagarnas erfarenheter som ny kunskap växer fram.

Formellt är det "treregeln" som gäller. Cirkeln träffas minst tre gånger, varje träff är tre studietimmar (3 x 45 minuter) och cirkeln består av minst tre personer. En bra gruppstorlek är dock mellan sju och tolv personer.

Om cirkelledarrollen

Som cirkelledare fungerar du som mötesunderlättare och guide. Du är den som för gruppens arbete framåt, förbereder träffarna och ser till att diskussionsklimatet blir så bra som möjligt. Du är samtidigt en i gruppen, ingen lärare som måste sitta inne med alla ämneskunskaper. Du får gärna vara en inspiratör och dela med dig av dina kunskaper, men fastna inte i föreläsarrollen.

Så kan ni arbeta i cirkeln

Låt gärna någon eller några av deltagarna kort återberätta vad de har läst och vilka intryck de fått i början av varje träff. Det bästa är om alla har läst innan träffen. Men tänk på att inte göra läsningen övermäktig. Kom överens om hur mycket ni ska läsa till varje gång. Sikta lågt till att börja med.

Det viktigaste momentet är diskussion. Gå en runda där var och en får väcka en fråga som känns viktig att diskutera. Utgå från de föreslagna diskussionsfrågorna eller formulera egna. Skriv ner eller markera de frågor som väljs, och ta sedan upp dem en efter en. Det är alltid bra om du som cirkelledare sammanfattar kort vad ni pratat om och kommit fram till (även om alla diskussioner inte leder till en slutsats). En variant på detta är att diskutera frågorna i grupper om två eller tre, och sedan rapportera i storgrupp.

Använd er av övningar för att skapa variation och för att göra cirkeln spännande. Du kan också föreslå fördjupningsuppgifter. Detta gör alla delaktiga i kunskapsbygget. I den här studiehandledningen finns förslag till övningar och fördjupningsuppgifter.

Det är också möjligt att bjuda in en expert, journalist eller politiker som kan ämnet, och som kan svara på deltagarnas frågor. Eller varför inte se en film och samtala utifrån den?

Tips för bra diskussioner

Som cirkelledare kan du bidra till att alla blir delaktiga, att ingen tar över, att dialogen blir konstruktiv. Här är några tips som kan vara till hjälp:

- Gå en runda. Då får alla chansen att säga något och alla får ungefär lika stort utrymme.
- Använd en talarboll/pinne som ger rätt att prata. Den som talat färdigt kastar vidare.
- Dela in i mindre grupper om två eller tre, med återkoppling i storgrupp. Det gör att alla vågar delta.
- Ställ riktade frågor av typen "Anna – vad tycker du?" Vissa måste tilldelas ordet för att säga något.
- Ställ en följdfråga för att locka fram mer ur en deltagare som svarat kort.
- Agera "jokern i leken". För in tankar och idéer som inte annars finns i gruppen.
- Försök styra in diskussionen på ämnet om det svävat iväg. Ställ en uppföljningsfråga.
- För stödanteckningar så att du kan sammanfatta diskussionen kring varje fråga.

Upplägg för första träffen

- Hälsa välkommen, presentera dig själv och gå en snabb runda där alla får säga sitt namn.
- Säg något om temat för studiecirkeln och gå igenom upplägget för den här träffen.
- Berätta vad en studiecirkel är, att det är viktigt att alla deltar i diskussionerna och att det handlar om att skaffa ny kunskap tillsammans. Berätta om din roll som cirkelledare.
- Låt deltagarna komma med förslag på hur cirkeln kan bli konstruktiv och

deltagande. Kom överens om hur ni ska bemöta varandra och arbeta tillsammans.

- Låt deltagarna intervjua varandra två och två (i ca fem minuter var) och sedan presentera varandra för resten av gruppen. Några saker att ta reda på i intervjuerna är namn, bostadsort, sysselsättning och fritidsintresse, tidigare erfarenheter av Sverigedemokraterna, och sist men inte minst vilka förväntningar man har på studiecirkeln och vilka frågor man tycker ska diskuteras. Anteckna så att du kan återkomma till detta under cirkelns gång.
- Presentera boken så att alla får en överblick. Diskutera upplägget för resten av cirkeln. Kom överens om vad ni ska läsa och hur mycket ni ska läsa inför varje träff.
- Gör en värderingsövning för att få igång tankeprocessen kring ämnet. Ett förslag på värderingsövning hittar du längst bak i studiehandledningen.
- Ta upp de delar av boken ni läst till första träffen, om ni nu läst något. Diskutera utifrån diskussionsfrågorna eller utifrån deltagarnas egna funderingar.
- Bestäm vad ni ska göra tills nästa gång. Kan någon eller några sammanfatta det ni läst i början av nästa träff? Kan ni göra några uppgifter hemma? Glöm inte att ta upp praktiska saker som kaffe och eventuellt fikabröd.

Diskussionsfrågor – "Sälj hela skiten!"

Inledningen, s. 7-14

Avsnittet "Privatiseringens former, s. 166-169

1. Diskutera det som hände på Curanda i Nacka. Hur ser det ut inom äldreomsorgen i er kommun?
2. Ser välfärden annorlunda ut idag än för 20 år sedan? Hur då?
3. Vad menas egentligen med privatisering? Vilka olika former av privatisering finns det?
4. Kan ni ge några exempel på de olika formerna av privatisering i er kommun/ert landsting?
5. Vad har ni för erfarenheter av privatiseringarna i er vardag? Hur har ni upplevt det - positivt, negativt?
6. Är det någon skillnad på att vara anställd av den offentliga sektorn och ett privat företag?

Kapitel 1: Hur var det nu igen?, s. 15-25

1. Diskutera begreppet "nyspråk". Ge några exempel på nyspråksord som användas inom politiken.
2. Vad är egentligen välfärd? Lista på tavlan.
3. Vilka faktorer bidrog till att den gemensamma välfärden kunde byggas upp i Sverige?
4. Diskutera vad den gemensamma välfärden betytt för er och för era vänner och släktingar. Vad innebar välfärdens framväxt för det svenska samhället?
5. Välfärden i Sverige byggdes upp och drevs inom den offentliga sektorn. Varför lät man inte saker som sjukvård och skola skötas av privata aktörer på en marknad, precis som i USA.
6. På vilket sätt skiljer sig den generella välfärdsmodellen som byggdes upp i Sverige mot det samhälle som växte fram i USA?
7. På vilket sätt kan man säga att välfärdsprojektet också har varit ett jämställdhetsprojekt och ett demokratiprojekt?
8. Under 70- och 80-talet började allt fler kritisera den offentliga sektorn. Vad var det för slags kritik? Skiljde sig kritiken beroende på om den kom från höger eller vänster? Var kritiken berättigad? Vilka brister tycker ni att den offentliga sektorn hade/har?

Kapitel 2: Privatiseringarna tar mark, s. 26-37

1. Margaret Thatcher ville inte bara förändra samhället, utan också "själen". Bland annat genom privatiseringar. Hur resonerade hon? På vilket sätt kan privatiseringar förändra människors sätt att tänka?

2. Hur vann privatiseringstanken mark under 70- och 80-talet?
3. På vilket sätt påverkade de ekonomiska förändringarna och globaliseringen välfärdsstaten?
4. Vad är nyliberalism för er?
5. Hur lyckades nyliberalerna och näringslivet vinna "kampen om tankeherraväldet"? Vem har makten över tanken idag?
6. Hur ser en nyliberal på relationen mellan det offentliga och marknaden? Och hur ser en nyliberal på den gemensamma välfärden?
7. Hur pass nyliberal är regeringen Reinfeldt? Jämfört med exempelvis Thatcher?

Kapitel 3: Det dolda systemskiftet, s. 38-51

1. Varför slog nyliberalismen och privatiseringstanken igenom så pass sent i Sverige?
2. På vilket sätt bäddade 80-talet för den svenska privatiseringsvågen?
3. I boken talas det om "det dolda systemskiftet". Vilka var ingredienserna i detta systemskifte?
4. Är en stor offentlig sektor bra eller dålig för samhällsekonomin?
5. Diskutera Olof Palmes gränsdragning under 80-talet. Hur argumenterade Palme mot privat vinstdriven välfärd?
6. Diskutera Socialdemokratiens inställning till den offentliga sektorn och till privata alternativ under den här tiden. Vilka interna skillnader fanns det? Går det igen idag?

Kapitel 4: Den enda vägen, s. 52-76

1. Varför vann Bildt valet 1991? Sex år tidigare gick Adelson också till val med löfte om systemskifte - vad hade hänt? Vad skiljer Bildts valseger från Reinfeldts och alliansens 2006?
2. Vilka var huvudorsakerna till 1990-talskrisen? Vilken roll spelade krisen för 1990-talets privatiseringsvåg och nedskärningar i offentlig sektor? Vad menas med "krismedvetande" - och vilken roll spelade det?
3. Jämför 1990-talskrisen med dagens ekonomiska kris. Riskerar den gemensamma välfärden att drabbas också idag?
4. Vilken är statens uppgift enligt regeringen Bildt? Vad är statens uppgift enligt er? Är det fel att en stat och dess medborgare äger vissa företag/bolag? Varför - varför inte?
5. Vilka var huvudingredienserna i regeringen Bildts privatiseringspolitik? Vilka förändringar tycker du spelat störst roll?
6. Vad är innebär nyliberalism genom tillbakarullning och nyliberalism genom utrullning? Ge svenska exempel.

7. Hur förändrades privatiseringspolitiken när socialdemokraterna återvann regeringsmakten? Varför bröt man inte mer med den inslagna politiken?
8. Varför mattades privatiseringsvågen av efter millennieskiftet? Vilken kritik mot 1990-talets privatiseringar lyftes fram? Vilka politiska åtgärder vidtogs?
9. Vilken roll har EU spelat för privatiseringsvågen? Vad krävs för att EU skall bli ett redskap för att försvara och utveckla den gemensamma välfärden?
10. 2005 infördes den s.k. stopplagen. Vilka var dåvarande socialminister Lars Engqvists (s) problematiseringar och argument mot vinstdrivna sjukhus?

Kapitel 5: Den nya vågen, s 77-97

1. Hur kunde Reinfeldt och alliansen vinna valet 2006?
2. Varför diskuterades inte privatiseringar under valrörelsen? Vad menas med det som i boken kallas nyspråk och politisk make-over? Ge exempel.
3. Hur skiljer sig alliansens och de nya moderaternas syn på gemensam välfärd från tidigare borgerliga regeringar? När det gäller retorik? Praktik?
4. 1993 skrev Fredrik Reinfeldt boken "Det sovande folket". Hur beskrev han svenskarna och välfärden då? Jämför detta med moderaternas politik och retorik idag.
5. Nämn några huvudingredienser i alliansens privatiseringspolitik. Hur skiljer sig dagens privatiseringsvåg från 1990-talets?
6. Varför vill regeringen och de privata tjänsteföretagen införa kundvalssystem i den gemensamma välfärden?
7. Vad menas med skattefinansierad privatisering? Varför är områden som vård, skola och omsorg så intressanta för de privata tjänsteföretagen?
8. "Vinsten som drivkraft ger långsiktig hållbarhet." "Vinst är en kraft för effektivare vård." Tror du/vet du om dessa påståenden stämmer eller inte? Vilka invändningar finns det?
9. På vilket sätt har Stockholmsregionen blivit föregångare när det gäller privatiseringar? Varför har privatiseringarna gått så långt just här?
10. Har några privatiseringar ägt rum i din kommun och ditt landsting under den senaste mandatperioden? Vilka då? Vilken typ handlar det om: avknoppning, entreprenad, kundvalssystem, utförsäljning?
11. Vilka former av privat finansiering av välfärden håller på att växa fram? Varför? Vilka problem finns med att finansieringen av välfärden privatiseras?

Kapitel 6: Marknaden fungerar – allt blev dyrare s 98-130

1. Vilka för- och nackdelar finns med friskolor? Borde systemet förändras, i så fall hur?
2. Hur skapas vinst i friskolorna? Vilka negativa effekter kan vinstkraven få?
3. Vilka för- och nackdelar finns med kundval i äldreomsorgen?
4. Fundera över begreppet "valfrihet". Vad betyder det? Finns det andra sätt att skapa valfrihet än genom kundvals-system med fri etableringsrätt?
5. Vilka är de stora skillnaderna mellan det svenska och det amerikanska sjukvårdssystemet?
6. Vad tycker ni om ombildningar av hyresrätter till bostadsrätt? Vad blir konsekvenserna när andelen allmännyttig hyresrätt blir mindre?
7. Vilka erfarenheter har ni av privatiseringarna av el, post och tåg? Har det blivit bättre och billigare? Om inte, varför?
8. Vad beror det på att så stora delar av de privatiserade verksamheterna samlas i händerna på ett fåtal stora koncerner?

Kapitel 7: Den stora omvandlingen s 131-149

1. Vilka gynnas egentligen av privatiseringspolitiken, och vilka missgynnas?
2. Privatiseringsförespråkare brukar säga att det inte är någon skillnad mellan att ett företag går med vinst på ett skattefinansierat skolbygge, och att ett företag går med vinst på att driva en skola med offentlig finansiering. Diskutera detta påstående. Håller du med?
3. Hur påverkas demokratin av privatiseringarna och marknadiseringen av välfärden?
4. Privatiseringsförespråkarna talar ofta om privatisering som en demokratireform. Hur tänker de? Håller du med?
5. Hur påverkas välfärdens grundprinciper (lika tillgång, fördelning efter behov, välfärd som rättighet) av privatiseringspolitiken?
6. Hur tycker du att vi ska prioritera våra sjukvårdsresurser?
7. Diskutera nyliberalismens frihetssyn. Hur kan man kritisera den? Vad är frihet för dig?
8. Vad skulle hända med samhället om all välfärd privatiseras?
9. Så länge välfärden är offentligt finansierad spelar det inge roll om driften är offentlig eller privat. Så resonerar många privatiseringsförespråkare. Vad finns det för invändningar mot detta argument?
10. Var bör gränsen för "varufieringen" och lönsamhetsprincipen dras?

Kapitel 8: En annan värld är möjlig, s150-165

1. Hur har finanskrisen påverkat privatiseringsvågen?
2. Vilka samhällskrafter finns som kan förändra utvecklingen? Behövs det nya slags samarbeten?
3. Var bör gränsen för privatiseringar dras? Är nej till vinstdrift och fri etableringsrätt för vinstdrivande företag ett rimligt krav inom vård, skola och omsorg?
4. Bör sektorer som nu avregleras, som tågtrafiken, återregleras? Vilka svårigheter kan man isåfall möta?
5. Ta reda på vilka exempel som finns på hur man har stoppat privatiseringar och återtagit verksamheter i offentlig regi. Hur har det gått till, vad har det fått för konsekvenser?
6. Behöver den gemensamma välfärden tillföras mer resurser? Vilka delar behöver i så fall mest tillskott? Vad ska vi satsa pengar på?
7. Det finns ett starkt stöd för höjda skatter - om pengarna går till förbättrad gemensam välfärd. Varför höjs så få röster för en sådan politik?
8. På vilket sätt kan ni arbeta för att påverka utvecklingen lokalt? Finns det andra, organisationer, fackföreningar, partiföreningar, som ni kan samarbeta med?
9. Diskutera hur man kan vitalisera den gemensamma välfärden i er kommun. Kan det norska sättet med modellkommunmetodik fungera?
10. Varför är det så få som ifrågasätter privatiseringspolitiken? Eller förespråkar en stärkt och utvecklad gemensam välfärd? Stämmer det att nyliberalismen alltjämt har ett slags tankeherravälde? Hur kan i så fall makten över tanken återerövas?

Andra aktiviteter i cirkeln

- Gör en värderingsövning om välfärd och privatiseringar. Se sista sidan.
- Inventera vilka erfarenheter cirkelns deltagare har av privatiseringar, privat drift osv. Positiva och negativa erfarenheter. Tankar och åsikter. Jobbar någon inom skolan, vården, omsorgen? Inom kommunen? Med allmännyttig service? Har de haft en privat aktör/ett företag inom dessa sektorer som arbetsgivare? Eller har någon gått i en friskola eller har någon ett barn som går i en friskola? Någon som har/haft en släkting som bott på ett privat äldreboende eller som fått hjälp av ett privat hemtjänstföretag? Prata också om upplevelser från den offentligt drivna välfärden. Om problem såväl som bra erfarenheter.
- Ge cirkeldeltagarna i uppdrag att mellan cirkeltillfällena samla på tidningsklipp, debattartiklar, hemsidor och annat i ämnen som berör privatiseringar, och använd en liten stund vid inledningen av varje cirkeltillfälle där deltagarna får tillfälle att presentera sina "fynd" och diskutera dem.
- Gräv gärna lite djupare i hur det ser ut i er kommun/landsting. Dela gärna in gruppen i mindre grupper, där en får titta närmare på äldreomsorgen, en på skolan, en på sjukvården etc. Hur mycket av den skattefinansierade välfärden är privat driven? Vilka privatiseringsformer finns, upphandlar man, har man kundvalsmodell, genomförs utförsäljningar? Vilka privata aktörer finns, är det främst lokala företag eller tillhör de någon större koncern? Jämför med vad boken skriver om Stockholm, hur långt har privatiseringarna kommit hos er? Vilka konsekvenser kan ni se av privatiseringarna? Enskilda exempel och i sin helhet.
- Kolla på författarnas blogg (saljhelaskiten.blogspot.com) och läs artiklar från de senaste månaderna som handlar om privatiseringar. Vad har hänt sedan boken kom ut i april 2009? Vilka diskussioner har förts?
- Samla argument för privatiseringar. Diskutera och försök bemöta dessa tillsammans. Ta hjälp av boken och bloggen (saljhelaskiten.blogspot.com). Ta hjälp av dessa argument i ett rollspel, där cirkeln delas in i två lika stora grupper som får till uppgift att argumentera för respektive mot privatiseringar på olika samhällsområden som exempelvis skola, sjukvård, järnvägar och bostäder.
- Ta reda på vad de politiska partierna i er kommun tycker om privatiseringar och vinstdrift. Varför inte bjuda in politiker - gärna en från kommunens majoritet och en från oppositionen. Beskriv situationen med privatiseringar i kommunen för politikerna. Fråga hur de ser på det och vad de vill göra åt de frågor ni tar upp. Genomför gärna detta som en öppen hearing och bjud in folk brett genom era kontaktnät.
- Sammanställ berättelser om privatiseringar, utifrån personliga upplevelser. Skicka gärna in dem till författarna på saljhelaskiten@gmail.com

- Engagera er! Diskutera vad ni kan göra för att försvara den gemensamma välfärden. Vad kan ni i cirkeln göra tillsammans? Kan ni engagera fler? Knyt ihop ert arbete med fackföreningar och andra rörelser och organisationer?

Ta gärna kontakt med Nätverket För Gemensam Välfärd. Finns det en lokalgrupp på er ort? Kanske kan ni starta en? Gå in på nätverkets hemsida och läs mer:

<http://www.gemensamvalfard.se>

Värderingsövning

Vid första cirkelträffen brukar en värderingsövning fungera bra. Genom en värderingsövning får alla chansen att börja reflektera över cirkelns ämne. Man behöver inte ens ha läst något innan. Tanken är att alla skall få chansen att ta ställning och säga vad de tänker. Genom denna övning kommer också ett antal frågor att väckas som kan bilda utgångspunkt för resten av cirkeln.

Så här går det till:

Man kan sitta i en ring eller runt ett bord. Cirkelledaren kommer med ett påstående. Påståendena är öppna, och det finns inget givet svar. De öppnar för funderingar. Hur man ställer sig till ett påstående beror ofta på hur man själv uppfattar och definierar ett ord eller vad man väljer att lägga vikt vid.

Deltagarna skall resa sig upp om de håller med om påståendet, och sitta kvar om de inte håller med. Några får förklara varför de valt att stå eller sitta. Cirkelledaren styr ordet. Deltagarna har rätt att passa. Man har även rätt att ändra åsikt (sätta sig eller ställa sig) när man har hört de andras tankar. I det här skedet får det dock inte bli någon diskussion.

När några (4-5 stycken) har fått förklara sin ståndpunkt ber cirkelledaren alla att sätta sig. Därefter kommer cirkelledaren med ett nytt påstående som deltagarna måste ta ställning till.

När övningen är slut reflekterar ni tillsammans kring övningen och frågorna. Nu kan man öppna för en diskussion.

Se till att förklara spelreglerna för värderingsövningen för deltagarna innan ni sätter igång.

Exempel på påståenden:

- Privatiseringar ökar valfriheten
- Privatiseringarna skapar ett mer orättvist samhälle
- Privatiseringar är alltid något dåligt
- Det är fel att friskolor tillåts göra vinst på skattepengar
- Att vårdbolagen går med vinst tyder på att den offentliga sjukvården är ineffektiv och behöver trimmas
- Priserna kan bli lägre med en avreglerad järnväg
- Staten ska inte driva företag inom industrin
- Vi måste höja skatten för att klara välfärden